

OBSAH:

1. Úvod - Biotechnologie a výroba léčiv	7
1.1. Historický přehled	7
1.2. Moderní biotechnologické postupy v humánní medicíně a její ekonomické aspekty	9
1.2.1. Náhrada chybějících peptidů či proteinů	13
1.2.2. Protilátky použité pro blokování funkce proteinů	13
1.2.3. Geny použité pro léčení	13
1.2.4. Buněčné transplantace	14
1.2.5. Stimulace imunitního systému	14
1.2.6. Potlačení imunitního systému	14
1.2.7. Xenotransplantace	15
1.2.8. Použití biopolymerů	15
1.2.9. Regenerativní medicína	15
1.2.10. Vakcíny	15
2. Biomakromolekulární látky a jejich stavební kameny	17
2.1. Nukleové kyseliny	17
2.1.1. DNA	17
2.1.2. RNA	18
2.1.3. Transkripce	19
2.1.4. Translace	20
2.2. Aminokyseliny a proteiny	21
2.2.1. Aminokyseliny jako stavební jednotky proteinů	21
2.2.2. Proteiny	28
2.2.2.1. Posttranslační modifikace proteinů	29
2.2.2.2. Disulfidová vazba	29
2.2.2.3. Acetylace	29
2.2.2.4. Fosforylace	29
2.2.2.5. Proteolytické štěpení peptidů	29
2.2.2.6. Glykosylace	30
2.2.3. Dělení proteinů podle funkce	34
2.2.3.1. Stavební proteiny	34
2.2.3.2. Enzymy	36
2.2.3.3. Komunikace mezi buňkami	42
2.2.3.3.1. <i>Hormony</i>	42
2.2.3.3.2. <i>Citokiny</i>	43
2.2.3.3.3. <i>Neurotransmitery</i>	45
2.2.3.3.4. <i>Receptory a iontové kanály</i>	45
2.2.3.4. Protilátky podílející se na obranných reakcích organismu	46
2.2.3.5. Transportní proteiny	48
3. Živý organismus jako zdroj či výrobní nástroj	50
3.1. Bakteriální buňky <i>Escherichia coli</i>	50
3.2. Bakteriální plasmidové vektory	51
3.3. Vnesení plasmidové DNA do bakteriálních buněk	53
3.4. Izolace plasmidové DNA	53
3.5. Práce s DNA	54
3.5.1. Specifické štěpení DNA	54

3.6.	Produkce rekombinantních proteinů	56
3.6.1.	Expres v <i>Escherichia coli</i>	56
3.6.2.	Promotory	57
3.6.3.	Translačně iniciační sekvence	58
3.6.4.	Expres v kvasinkách	58
3.6.5.	<i>Pichia pastoris</i>	60
3.6.6.	Tkáňové buňky, jejich kultivace a využití pro expresi	61
3.6.7.	Kultivační nádoby	64
3.6.8.	Zvyšování kultivačních objemů	65
3.6.9.	Média	66
3.6.10.	Příprava stabilně transformovaných buněk	68
3.6.11.	Monoklonální protilátky	69
3.6.12.	Vektory pro expresi a jejich vnesení do buněk	70
3.6.13.	Expres v tkáňových buňkách	72
3.6.13.1.	Transientní expres v COS-1 buňkách	72
3.6.13.2.	Expres pomocí systému s vakcinia virem	72
3.6.13.3.	Expres proteinů v hmyzích buňkách použitím bakulovirových vektorů	73
3.6.13.4.	Princip přípravy transgenních rostlin	74
4.	Výroba bioléciv	77
4.1.	Výroba a správná výrobní praxe	77
4.1.2.	Geneticky modifikované organismy a související legislativa	77
4.2.	Výrobní prostory a výrobní zařízení	79
4.2.1.	Čisté prostory	79
4.2.2.	Čištění, dekontaminace, sanitace	82
4.2.2.1.	CDS pro výrobní prostory	82
4.2.2.2.	CDS pro výrobní zařízení	82
4.2.3.	Voda	83
4.3.	Dokumentace	83
4.3.1.	Standardní operační postupy	84
4.3.2.	Specifikace	84
4.3.3.	Výrobní postupy od vstupu výchozích látek po balení produktů	84
4.3.4.	Záznamy	85
4.4.	Lékopis – farmakopea	85
4.5.	Úřady kontrolující farmaceutické výroby a postup schvalování	85
4.6.	Hlavní zdroje bioléciv	86
4.6.1.	Použití <i>E.coli</i> k produkci	87
4.6.2.	Použití eukaryotních buněk ze zvířecích zdrojů	87
4.6.3.	Další buněčné systémy pro produkci bioléciv	87
4.6.3.1.	<i>Saccharomyces cerevisiae</i>	88
4.6.3.2.	Transgenní zvířata a rostliny	88
4.7.	Postup výroby léčiv	89
4.7.1.	Upstream processing	90
4.7.2.	Downstream processing	92
4.7.2.1.	Hlavní operace	93
4.7.3.	Analýza finálních produktů	93
4.7.3.1.	Možné kontaminanty a jejich analýza	95

5. Formulace bioléciv	99
6. Hlavní bioléciva	102
6.1. Obecný úvod	102
6.2. Přehled nejvýznamnějších bioléciv.....	103
6.2.1. Cytokiny	103
6.2.2. Interferony	103
6.2.2.1. Produkce a terapeutické použití interferonu - α	103
6.2.2.2. Produkce a terapeutické použití interferonu - β	105
6.2.2.3. Produkce a terapeutické použití interferonu - γ	106
6.2.3. Interleukiny a tumorový nekrotický faktor.....	106
6.2.3.1. Produkce a terapeutické použití antagonisty interleukinu-1 a dalších protirevmatických bioléciv.....	107
6.2.3.2. Produkce a terapeutické použití interleukinu-2	110
6.2.4. Hematopoetické růstové faktory	112
6.2.4.1. Produkce a terapeutické použití ČSFS	112
6.2.4.2. Produkce a terapeutické použití erythropoetinu	113
6.2.5. Růstové faktory.....	115
6.2.5.1. Epidermální růstový faktor.....	115
6.2.5.2. Růstový faktor odvozený z krevních destiček - Platelet derived growth factor (PDGF)	116
6.2.5.3. Insulinu podobný růstový faktor – 1 (Insulin-like growth factor –1)	116
6.2.6. Hormony	116
6.2.6.1. Insulin	116
6.2.6.2. Lidský růstový hormon.....	119
6.2.6.3. Glukagon	120
6.2.6.4. Gonádotropní hormony FSH, LH, CG	121
6.2.6.5. Další hormony	122
6.2.7. Hemofilie a její léčba.....	123
6.2.8. Ostatní krevní proteiny	125
6.2.9. Snížení srážlivosti – infarkt myokardu a související preparáty	125
6.2.10. Použití monoklonálních protilátek	130
6.2.10.1. Použití monoklonálních protilátek v léčení rakoviny	130
6.2.10.2. Použití monoklonálních protilátek v léčení dalších chorob.....	134
6.2.11. Rekombinantní enzymy používané k terapii dalších onemocnění	135
6.2.12. Další aplikace	138
6.2.13. DNA léčiva	139
6.2.14. Vakcíny	140
6.2.15. Přehled bioléciv registrovaných do konce roku 2004	146